

Сценарий

Үтүө күнүнэн күндү оҕолор, убаастабыллаах учууталлар, ыалдьыттар.

Быйыл Арасыйаҕа «Норуоттар култуураларын нэһилиэстибэлэрин сылыгар, Өрөспүүбүлүкэҕэ Саха Автономията төрүттэммитэ 100 сылыгар, Үөрэх эйгэтигэр Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр Ааҕы сылыгар, дьиэ кэргэн оруолун үрдэтэргэ аналлаах «Ийэ сылыгар» араас тэрээһиннэр, кэпсэтиилэр ыытыллыахтара. Билиги «Словесник» түмсүүбүт бу бэлиэ даталарга (сылларга) аналлаах араас тэрээһиннэри нэдиэлэ устата ыытта. Ол курдук үтүө үгэскэ кубулуйбут кэтэхтэн ыытыллар дьиэ кэргэн викторината, ийэҕэ уонна аҕаҕа аналлаах хоһоон уонна өйтөн суруйуу күрэҕэ, «Кыраһыабай буочар» күрэҕэ, арт-объектар уонна Арасыйа норуоттарын култуураларын нэһилиэстибэлэрин сылыгар аналлаах бырайыактары көмүскээри олоҕубут.

Кылгастык күрэх ирдэбиллэрин билиһиннэрэбин көнүллээч:

Бастатан туран, хас биирдии кыттааччы көрөөччү интэриэһин тардыахтаах

-Кэпсиир-сэһэргиир норуот уратытын сэһэргээһин

- Бириэмэнэн хааччахтаныы, уһунун кээмэйэ 5-7 мүн.

Билигин дьүүлүүр хамыһыһыаны билиһиннэрэбин көнүллээч:

Рязанская Анжела Васильевна-модельнай библиотека салайааччыта

Новикова Розалия Викторовна- Муңурдаах орто оскуолатын физика, математика уонна информатика учуутала, айар куттаах

Гущенко Анна Иннокентьевна- Анастасия Алексеевна Дохунаева аатынан төрүт култуура киинин художественнай салайааччыта

Билигин ыңырабын эбээн норуотун культуратын билиһиннэриэхтэрэ 5 кылаас бөлөҕө. Кыл. салайааччыта: Слепцова С.Г.

6 кылаастар (Дохунаева Н.Г. кылааһа бэлэмнэнэр) Юкагирдар.

7 кылаастар (Кычкина А.А.) Карелия.

8 кылаастар (Садовникова Е.И.) Буряттар

Тылы биэрэбин саха тылы, литературатын учууталыгар. Слепцова Сардаана Гаврильевна5а.

Аны улахан сүһүөххэ киирэбит.

9 кылаастар (Атласова А.В.).

10 кылаастар (Слепцова И.А.) Алтаецтар.

11 кылаастар (Ильина Л.В.) Кабардинецтары кэпсиэхтэрэ быйылгы оскуола выпускниктара.

Дьүүлүүр сүбэ түмүк таһаарар кэмигэр Төрөөбүт тыл, сурук-бичик күнүгэр аналлаах сахалыы викторина5а кыттаргытыгар ыңырабын.

Манна орто уонна улахан сүһүөх о5олоро кытталлар. Эппиэттииргитигэр бастакынан илиитин ууммут киһиттэн ыйытабын, хас биирдии сөптөөх эппиэккэ-1 баал бэриллэр.

Бары бол5омтону - экраңа!

1 ыйытыы.

Кинигэ авторун толору аата? Кинигэлэр «Сахалыы сурук-бичик» (1917с.Дьокуускай) уонна «Айар кинигэ» (1925с.Петроград к.) /Эппиэт: Семен Андреевич Новгородов.

2 ыйытыы.

Сахалыы тылынан аах.

Tөрөөbyt tûl kynynen!

Bu kyn, 1892s olunûu 13 kynyger saqa lingibi:s uçuonaja Semen Öndöryöjebis Noğuruodap kyn sirin körbyte. By belie kyn bihigi öröspy:bylykebitiger törööbyt tûl, suruk-biçik kynynen billerillibite.

Төрөөбүт тыл күнүнэн! Бу күн 1892с. олунньу 13 күнүгэр саха лингвист учуонайа Семен Андреевич Новгородов күн сириҥ көрбүтэ. Бу бэлиэ күн биһиги өрөспүүбүлүкэбитигэр төрөөбүт тыл, сурук-бичик күнүнэн биллэриллибитэ.

3.ыйытыы

Э.К. Пекарскай 25 сыл устата суруйбут кинигэтин аата (Словарь якутского языка, 1930)

4 ыйытыы

Ким ыйааһынан, хас сыллаахха Саха сиригэр Төрөөбүт тыл уонна сурук-бичик күнэ биллэриллибитэй?

Олунньу ый 13 күнүгэр 1996 сыллаахха Президент Михаил Ефимович Николаев анал ыйааһынан Семен Новгородов төрөөбүт күнэ Саха сиригэр Төрөөбүт тыл уонна сурук-бичик күнүнэн биллэриллибитэ.

5 ыйытыы

Өс хоһоону ситэрэн биэр.

1. Өйдөөх үтүөнү сатыыр, акаары алдьархайы сатыыр
2. Баайбын диэн бардамсыйыма, дьадаңыбын диэн сэнэнимэ
3. Уруу ырааһа, уу чугаһа үчүгэй.

6 ыйытыы. Анаграммалары таай.

Үрүң ас:

мыскы -кымыс

уросат -суорат

Гүэйсө -сүөгэй

Хочоно =чохоон

Иһит-хомуос:

рочоно -чороон

йаһыыа-ыаһыйа

Ууйсат-тууйас

7 ыйытыы.

5. Суруйааччылар псевдонимнарын ааттаталаа.

Анемподист Иванович Софронов-Алампа

Алексей Елисеевич Кулаковскай-Өксөкүлээх Өлөксөй

Платон Алексеевич Слепцов- Ойуунускай

Степан Афанасьевич Саввин-Күн Дьирибинэ

Семен Степанович Яковлев- Эрилик Эристиин

Серафим Романович Кулачиков- Эллэй

Гавриил Григорьевич Вешников-Баал Хабырыыс

Алексей Андреевич Иванов-Күндэ

Владимир Михайлович Новиков- Күннүк Уурастыырап

8 ыйытыы

«Дьулуруйар Ньургун Боотур» олонхону нуучча тылыгар ким тылбаастаабытай?

/ Владиимир Васильевич Державин 1975 с. нуучча тылыгар тылбаастаабыта/.

9. *Ким хоһооной?*

«Эппэр ийэм үүтүн кытта

Инҕмит эбит, быһыыта,

Кустук өгнөөх,

Кымыс сыттаах

Сахам мандар саната» (*Эппиэтэ: Семен Петрович Данилов*)

10. ыйытыы.

Сахалыы суруллубут бастакы айымньы? /Афанасий Уваровскай
“Ахтыылары”/

11 ыйытыы

Олоҕхоһут суруйааччылары ааттаталаа.

Эппиэтэ: **Сергей Степанович-Васильев** “Эрчимэн Бэргэн”, “Мөнүрүүр Бөбө”, “Үөлэн Хардааччы” “Күн Эрили” “Айыы Дьураҕастай”, **Вл.Мих.Новиков** – Күннүк Уурастыырап “Тойон Дьаҕарыма”, **П.А. Слепцов** – Ойуунускай”Туналҕаннаах Ньуурдаах Туйаарыма Куо”, “Дьулуруйар Ньургун Боотур”, **Семен Степан. Яковлев-Эрилик Эристиин** “Буура Дохсун”

12 ыйытыы.

“Хайа да омук сайдарыгар, үрдээн-үүнэн тахсарыгар, ханна даҕаны кирилизэһин маннайгы үктэлэ буолара- норуот ырыата, норуот олонхото буолар” диэн олонхо суолтатын толору кэрэҕэлиир бу ким тылларай? **П.А. Слепцов-Ойуунускай**

13 ыйыты.

Айыы бухатыыра Араат Мохсоол балтын аата.

-Айталы Куо

-Айыы Дьураастай

-Хаачылаан Куо

14 ыйыты

Бу үс геройтан хайалара абааһы бухатыыра буоларый?

-Күкүрүүр Бөһө

-Чункунуур Чуура бухатыыр

Орулуос Дохсун

15 ыйыты

Саха литературата “Байанай алгыһыттан” сааланар диэн Георгий Петрович Башарин эппитэ. Ким алгыһытан сааланар эбитий? А.Е. Кулаковскай

16 ыйыты

Саха литературатыгар народнай бэиит аатын ким маңнайгынан ылбытай? С.Р. Кулачиков-Эллэй

17 ыйыты.

Бастакы саха романын аатта. Сем. Ст. Яковлев- Эрилик Эристиин. 1942с.

18 ыйыты

“Дьулуруйар Ньургун Боотур” олонхо хас олонхоттон таныллан оноһуллубутай? (30)

19 ыйыты.

Платон Алексеевич Ойуунускай Максим Кирович Аммосовка ханнык хоһооннору анаабытай? Син биир буолбаат?!, “Кыһыл Ойуун” олонхо-тойук

20 ыйыты.

Николай Егорович Мординов- Амма Аччыгыйа бастакы айымньыта. “Ийэ” хоһоон 1925 с. суруллубута, 1927 с. “Чолбон” сурунаалга тахсыбыта.

Манан күрэспит түмүктэнэр. Кыайыылаабынан табыстылар: орто сүһүөххэ-

__улахан сүһүөххэ-__

Билигин тылы биэрэбин: Словесник түмсүү салайааччытыгар Ирина
Анатольевна Слепцоваҕа.

Тылы биэрэбин дьүүллүүр сүбэ хамыһыйатыгар А.В. Рязанскайаҕа.

"Туругура тупса тур,

Тирэҕирэ чингии тур,

Тоҕойдору туораан ис,

Араҕастары ааһан ис

Саргы дьаһаан

Сахам тыла,

Сарыал санаам —

Сахам тыла!"